

РАДА

ГАЗЕТА ПОЛІТИЧНА, ЕКОНОМІЧНА І ЛІТЕРАТУРНА

ВИХОДИТЬ ЩО-ДНЯ, ОКРІМ ПОНЕДІЛКІВ.

РІК ШОСТИЙ

Адреса редакції і контори:
у Києві, Велика Підвальна вул. д. 6,
в будинку Золотих Воріт
Телефон редакції 1458.
ТЕЛЕФОН ДРУКАРНІ 1069.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ НА РІК 1911

на рік	на 11 м.	на 10 м.	на 9 м.	на 8 м.	на 7 м.	на 6 м.	на 5 м.	на 4 м.	на 3 м.	на 2 м.	на 1 м.
6	5.70	5.25	4.75	4.25	3.75	3.25	2.75	2.25	1.75	1.25	0.65

Передплат. на рік можна виплачувати частками: в 2 строки: на 1 янв. 3 карб. і на 1 апр. 3 карб., в 3 стр.: на 1 янв. 2 карб., на 1 мар. 2 карб. і на 1 мая 2 р., або по 1 карб. на протязі перш. шостої місяця.
Ціна „Раді“ за кордоном: на рік 11 р., (27 крон 94 гелери на австрійську валюту), на 1/2 року—5 р. 50 к. на 1/4 року—2 р. 75 к., на 1 м.—1 р. Коли закор. читачі передплачують газету через пошту, то платять за газету по ціні встановленій для передплатників в Росії.
Передплата приймається тільки в 1-го числа кожн. місяця.
ЗА ЗМІНУ АДРЕСИ 30 КОП.
(При зміні неодмінно прикладати стару адресу.)

Автори рукописів повинні подати своє прізвище адресу. Редакція може скорочувати і змінити статті більшій статті, до друку негодять, переконують в редакції 3 місяці і висилаються авторам їх копії, в дрібні замки й дописи одразу знищуються. Рукописи, на яких не зазначені умови друку, вважаються безплатними.

З ПРИВОДУ надісланих до газети ВІРШІВ редакція не листується.
Просьба авторів додержуватись правописемності „Раді“.

УМОВИ ДРУКУВАННЯ ОПОВІСТОК:
За рядок першого попереду тексту, або за його місце платиться по 20 коп.
За рядок першого після тексту: за перший раз 20 коп за другим—10 коп. Хто шукає заробітку, платить за оповістку в 3 рядки 10 коп. за ряд, при умові друкування не менше 3-х ряд.

Приймається передплата на 1912 рік на українську газету

„РАДА“

РІК ВИДАННЯ СЬОМИЙ.

Газета політична, економічна і літературна. виходить у Києві щодня окрім понеділків і днів після великих свят.

„Рада“ має широку програму, як звичайні великі політичні газети: дає огляди життя політичного, громадського, економічного на Україні, в Росії і за-границею; друкує фельетони, а також статті критичні і твори красномовного письменства.

„Рада“ зостається й надалі неаполітичною газетою. Вона буде, як і досі, обстоювати змагання до поширення прав суспільства й організувати громадського самоврядування.

„Рада“ звертатиме як найбільшу увагу на справу народної освіти шкільної й по-за шкільної, на потреби нашого вчительства та на питання культурно-просвітнього характеру—буде змагатися за найкраще розв'язання цих справ для всього українського народу.

„Рада“ вважає, що поліпшення матеріального добробуту людини, економічний розцвіт країни—є основним ґрунтом для зросту національної культури. Визнаючи це, „РАДА“ буде обстоювати кооперативну справу на Україні в усіх її формах: поширення сільсько-господарських товариств, товариств споживчих, продукційних і инш.

„РАДА“ буде подавати як найдокладніші звістки, дописи про кооперативну справу взагалі, а на Україні особливо.

„Рада“ буде подавати звістки і дописи про життя культурно, економічне і політичне, про здобутки і втрати, яких зазнає український люд за кордоном: в Галичині, на Буковині, в далеких колоніях: в Канаді, в Сполучених Штатах, в Бразилії... Доля та життя наших переселенців в Сибірі, на Кавказі—знайдуть також освітлення на сторінках „Раді“.

ДО ОПОВІСТНИЦТВА в „РАДІ“ запрошено визначніші літературні і наукові сили.

„Рада“ має ВЛАСНИХ кореспондентів в Державній Думі, в Державній Раді, а також в політичних центрах Європи, в Лондоні, в Парижі, в Римі, в Відні, в Львові, в Чернівцях і в усіх визначніших містах України по цей і по той бік кордону.

Ціна „РАДИ“ з приставкою і пересилкою в Росії:

на рік	на 11 м.	на 10 м.	на 9 м.	на 8 м.	на 7 м.	на 6 м.	на 5 м.	на 4 м.	на 3 м.	на 2 м.	на 1 м.
6	5.70	5.25	4.75	4.25	3.75	3.25	2.75	2.25	1.75	1.25	0.65

Передплату на рік можна виплачувати частками в такі строки: на 1 янв. 3 карб. і на 1 апр. 3 карб. в 3 строки: на 1 янв. 2 карб., на 1 марта 2 карб. і на 1 мая 2 карб., або по 1 карб. щомісяця впродовж першого півріччя.

Всім передплатникам, що виплатять ще шість рублів буде вислано

„Словник української мови“

Зібраний редакцією журн. „Кієвская Старина“, прем'юваний Рос. Акад. Наук. і виданий під редакцією і з доповненнями Б. ГРИЧЕНКА, в 4-х великих томах. В книгарнях словник цей продається по 8 карб., без пересилки.

ЗМІНА АДРЕСИ—30 коп., артистам і учням всіх шкіл—БЕЗПЛАТНО. Адреса редакції і головної контори: у Києві, Велика Підвальна вул., д. 6, біля Золотих Воріт. Телефон 1458

Передплата на „Раді“ на таких-же самих умовах, що і в конторі, приймається: у Києві: 1) в „Українській книгарні“, Безаківська 8, 2) в Книгарні „Д.-Н. В.“, В.-Володимирська 28, і 3) в Книгарні Червоногородської, Фундуківська 14) в крамлиці „Час“, Театральна п. 48; у Варшаві в Гр. Стенури; в Одесі в крамлиці Литвиненка і в україн. книгарні „Діло“, Ковна, 11; в Катеринославі—Книгарня Лозинська, Проспект в Мелитополі—Мезжева, д. 6. Єссона у д. Задзвіздя; в Полтаві—Книгарня Маркевич, бульвар Котляревського; в Петербурзі—Книгарня Вольф; в Харкові—Українська Книгарня, Рибна 25

Редактор В. Яновський. Видавець В. Чикаленко.

Оповістки у Різдвяний номер „Раді“ приймаються тільки до 4 годин сьогодні, 24-го декабря контора і редакція буде одкрита тільки до 1-ої год. дня.

Українська Артистична Виставка

Городський музей, щоденно, від 10 до 4 г.

На спеціальні окуляри.

З приводу нашої недавньої статті про холмську справу, під заголовком „Ганебний торг“, об'явився довірливо „Dziennik P-et-sburski“ („Поляки й українці в справі холмській“, ч. 513). Не вважаючи на причиняльну неадекватність публікації в петербурзькій газеті, все таки повинні ми привітати, що це мало не єдиний польський голос, який з того боку почули ми про брехливу справу, і тим більше раді маємо уважно прислухатись до його. Може, як би більш таких голосів у польській пресі лунали, то не так важко було б нам порозуміти хоча принципіально, коли вже на долю самої справи не можемо ми впливати.

Вважаючи з нашої статті думку, що вищевказані російські й польські, провадючи свій торг за чужою землею, стоять власне на однаковому становищі агресивного націоналізму, „Dziennik P-et-sburski“ ставить цілу низку глибоких питань: „Невже,—пише польська газета,—те огидне насильство, проти якого стоїмо цілком безбронно, можна назвати торгом? Невже довіри користувались ми в Холмщині в вольності, спеціальних привілеїв та влади над українською людиною? Невже на тім межі етнографічній поміж Польщею та Україною поляки вогось таки нема? Невже повзавлення польської людності елементарних прав громадянських,—а це ж головна ідея, як оповіщено про це в Думі, холмського законопроект—торкається самих націоналістів польських? Треба,—допичає до цих питань „Dz enn k P-et-sburski“,—на якісь спеціальні окуляри дивитись на дійсність, щоб так не добачати видимих фактів, що стільки раз не самим словом, але криком та муками холмської людності стверджено“.

Ми цілком розуміємо той настрій, що вирвав у польського письменника одні глибокі питання, але аразом не думаємо, щоб такими питаннями можна було збити в нас ті „спеціальні окуляри“, на які ми розглядаємо холмську справу. Во ті окуляри—то бажання добра трудящому людові, і українському і польському однаковому, та нехит до всяких націоналістичних заходів, з якого боку вони б не падали на наш народ. Там то питання, що ставить нам польська газета, почасти не можемо на свою адресу прийняти, почасти ж розв'язуємо їх зовсім не так, як хотіла б розв'язати ота друга сторона.

Чи обстоюємо за повзавлення прав польської людності на Холмщині? Ні, цього й вороги наші не можуть нам закинути. Навпаки, цього повзавлення між іншими причинами довіряє нам, щоб—як знає і „Dz enn k P-et-sburski“—з обуренням одкинути дарунком а рук 3-ої Думи. Ми знаємо, що на тім етнографічній межі поміж Польщею та Україною живуть і поляки, і бажаємо, щоб ці одна національна потреба їхня не визнала жадного утеску й примусу. Відокремлення Холмщини ми визнаємо, як справедливе розмежування поміж поляками та українцями і через те не хочемо втручання третьої сторони, через те наша позиція не схожа ні з позицією російських націоналістів, що бажали б одірвати од королівства всю Холмщину задля її обрусіння, ні так само з позицією польських націоналістів, що бажали б встановити її при собі за-для зручного сполучення. Ми кажемо: не треба ні обрусіння, ні сполучення,—лишгь, павнове з обох боків, чужий народ на

поступила в продаж (зіято конфіска-ту) БРОШЮРА НЕБІЖЧИНА І БОНДАРЕНКА

„Про Гарібальді, борця за волю італійського народу“

Склад видання: Одеса, Конна № 11, книгарня „Діло“.

І-ша ЗУБНА лікарня

Прорізна Ю. ХИРУРГ

Спеці- кожно-венерич. лічбниця

л. № 16, Михайлівська, Порта 50 к. Пр.: 10-2 дн. та 7-9 веч. Од 5-7 веч. завідує лічбн. Д-р Годякоб, приймає у себе № 16, В.-Васильївська

Передчасна подяка!

Днів два—три, не більше, тому буде, як міністерська газета „Россія“ у великій статті „Конфлікт зь Сьверній Америкою і сільсько-хазяйствених машини“ висловивши думку, що „немає худа без добра“, доводила, що конфлікт з Америкою тільки може вийти на користь Росії і ось чому. Америка значно більше, ніж інші країни, постачала Росії сільсько-господарські машини: року 1910-го в Росію привезено вже було машин з Америки аж на 50 мільйонів карбованців. На американські машини не було мита. Тепер в Росії добре навчилися виробляти сільсько-господарські машини і ця галузь промисловости розвинулася дуже, ніж всі інші. Як що ж вона до цього часу не мала змоги окріпнути і стати на ноги, то сталося так тільки через те, що й до цього часу вона не була під захистом мита. От же тепер як раз і прийшла та слушна година, якою треба скористуватися, щоб накласти на американські сільсько-господарські машини мито. Газета „Россія“ бачить од того велику користь для Росії: під захистом мита окріпне і розвинується промисловість, а з другого боку—з заробітку в 25 мільйонів карб., що матимуть робітники, пів мільйонів людей буде з чого жити.

Третя вигода, яку предбачала газета „Россія“ для Росії ще більша, ніж перші дві, бо її не вважаючи ні на яку вагу: вигода ця зветься „націоналізацією“ промисловости. Думка про націоналізацію промисловости так заохопила „Россію“, що вона вже наготовилася навіть „подякувати“ американцям за конфлікт“.

Так говорила газета „Россія“ днів два—три тому. Але за ці кілька днів виявилось багато такого, чого міністерська газета „Россія“ не знала ще, хоч инша „Россія“, не міністерська, знала це давно і з самого початку устами добре досвідчених людей говорила, що од конфлікту з Америкою Росії не тільки не буде користі, а навпаки—велика шкода. В 283 числі нашої газети писалося: „вже, якою небезпечною загрозою Росії конфлікт з Америкою і тому ми на цьому тепер не будемо спинятися. Та й на цей раз нас цікавить не це, а те, як швидко „Россія“ перемінла, як то кажуть, фронт: три дні тому „Россія“ складала подяку американцям за конфлікт, а в останньому числі вона вже рішуче повстає проти відомого законопроект октябристів та націоналістів, що має на меті не пускати до Росії американського бавовнянику, наклавши на його подвійне мито. Газета „Россія“ тільки вчора довідалася, що ціла половина того бавовнянику, що споживає Росія, привозять з чужих країн і переважно з Америки, бо єгипетський бавовняник далеко гірший і дорожче обходиться. Нарешті „Россія“ довідалася, що як що не пустити американського бавовнянику у Росію, то кожна сорочка коштуватиме на 7/10 коп. дорожче, а весь люд щорічно переплачуватиме не багато не мало,—а всього 20 мільйонів карбованців“.

У по коштуватиме хвалена націоналізація промисловости тільки бавовняної, а не кажемо вже про ма-

Видавництво „ЛАН“

ВИПУСТИЛО НА ПРОДАЖ ТАКІ КНИЖКИ:

- Юр. Сірий. Життя рослин (анатомія і фізіологія) з малюнками, ц. 25 к.
- М. Шолова. Про ліс (як розводити ліс, доглядати за ним і хазіювати в нім, з мал.), ц. 25 к.
- Юр. Будиак. Про двох людові. До і як вони живуть. З малюнками, ц. 25 к.
- М. Грушевський. Про батька козацького Богдана Хмельницького. З малюнками, ц. 25 к.
- С. Рудницький. Коротка Географія України з малюнками і кольоровою мапою (картою), ц. 75 к.
- Юр. Будиак. Америка. Дві люди Американського континенту. з малюнками, ц. 25 коп.
- М. Гейстер. Селянські заробітки. Як і з чого живуть Українські селяни. ц. 25 к.

СЕРІЯ ДЛЯ ДІТЕЙ.

- Юр. Сірий. Крим. Оповідання з подорожі дітей, з малюнками і картою Криму, ц. 25 к.
- Р. Ніпінг. Казки, переклад Юр. Сірого в малюнками, ц. 2 к.
- Гауф Казки, переклад О. Олесі, з малюнками, ц. 25 к.
- Р. Ніпінг. Нетри. Брати Моуглі. Переклад Юр. Сірого, з малюнками. П. Холодного, ц. 25 к.
- Нелло та Патрас та інші оповідання для дітей, ц. 25 к.
- Г. Гайчус. Над чорним морем, оповід. ц. 25 к.
- Арабські казки в перекладі О. Олесі, ц. 25 к.
- Р. Ніпінг. Нетри. Брати Моуглі, часть 2-а, переклад Юр. Сірого, ц. 25 к.
- Томпсон і Лонг. Рогаль і інші опов., переклад Юр. Будиака, ц. 25 коп.

Книжки ці купувати можна в головному складі у Києві: Книгарня „Діло“, Науков. Вістник, В.-Володимирська № 28, в Харкові в „Українській книгарні“, Рибна № 25 і по всіх українських книгарнях. 13 852-2

ПОДАРУНОК НА РІЗДВЯНІ СВЯТА Ілюстрована ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

проф. Михайла Грушевського.

Популярна, гарно видана, багато ілюстрована (400 ілюстрацій, знімків, портретів), багато карт і планів. Ціна без пересилки в оправі 2 рублі 60 коп., за пересилку пригатово 45 коп., а в цілому платити 5 к. Висилає належні платити Книгарня Літературно-Наукового Вістника, Київ. В.-Володимирська, 28. 10-867-10

Київський Кустарний Склад,

Миколаївська вул. № 10, телеф. 27-61 КИЇВ. прикрас для ялинки, вишивок, сканів, російських кружовників, ні сполучення,—лишгь, павнове з обох боків, чужий народ на

шино-будівельну, за яку „Росія“ повечора складала подяку американцям.

Українська справа в австрійській делегації.

(Од власного львівського кореспондента). Після того, як п'оти відомого українського виступу Крамаржа в „Нов. Времени“ виступив „Український Союз“ в своїй записці до „Чеського Клуба“, опісля ж українські последи Окуневський, проф. Стоцький і Вітик в своїх парламентських промовах, в кінці чеської партії реалістів (партія проф. Масарика) і чеська соціально-демократична партія (автономісти) в своїх резолюціях, — після того всього українська справа в зв'язку з протиукраїнським виступом Крамаржа стала предметом дебатів на засіданні австрійської делегації* 16 грудня.

Ці дебати розпочав таки сам Крамарж. Але говорив зовсім інакше, як перед д. Ячевецьким в „Нов. Времени“, а навіть виразно зазначив, що його погляд був в „Нов. Времени“ переказані не зовсім вірно й не зовсім повно. Тільки в такій разі чому Крамарж не спростував їх, а спокійно приймав похвалу „Нов. Времени“ і галицьких москвофілів за „вдаєкування мазепиства“?

Перед д. Ячевецьким в „Нов. Времени“ Крамарж говорив, що український рух грозить розбиттям Росії, отже Австрія, даючи захист цьому рухові, веде політику, для Росії таку шкодливу, що готова нарадитися на війну з Росією. Цими словами Крамарж виразно закликав Австрію давати український рух. А що до Росії, то Крамарж не тільки не виступив проти репресій на українство в межах російської держави, але ще дивувався, що Росія не очікує як слід небезпеки українства таї завалює лагідно відношення до нього. Словом, Крамарж виступив проти репресій на українство в межах Росії до Австрії, а Австрія, даючи захист цьому рухові, веде політику, для Росії таку шкодливу, що готова нарадитися на війну з Росією.

Зовсім інакше говорив Крамарж в австрійській делегації. Зазначивши, що політика австрійського уряду супроти малоросів (термін Крамаржа) в Галичині й Буковині, а на його думку, небезпечна для добрих відношень Австрії з Росією, він шкодивши той політиці бачить уже не в тій, що австрійський уряд підтримує українство (як казав перед д. Ячевецьким), а в тій, що він ієресидує москвофілієтву.

Що до українства, то Крамарж не хоче рishати питання про те, чи українці—окремий народ (на се йому казав український посол Цеглявський: Се питання вже давно вирішене), однак заявив, що репресії на українство, які іодитували в Росії до 1905 р., були об'ємом найбільш поглибленими. В цій справі Крамарж вповні агожується в записку Академії наук. І коли центр українського руху перенісся поза границі Росії до Австрії, то цьому винна сама Росія і її політика репресій.

Росія з погляду на значіння своєї літератури, з огляду на силу і стан своєї науки, а також з огляду на свою економічну силу не потребує битися конкуренті „малоруської“ мови, отже як би вважала стільки прихильності, що позволяла б читатися „малоруської“ мови і взагалі заходила б роботи стільки, скільки бажав би собі сам народ, то могла б це зробити, зовсім не боячися за свою будучність. Дали Крамарж признає, що український рух в Галичині й Буковині дуже сильний та що українці мають повне право до національного розвитку і ніхто не повинен їм тог права обмежати. Через те й Росія не може вимагати від Австрії зладування українського руху. Однак, виступаючи проти переслідувань українців, Крамарж заявив, що так само мусить виступити проти того, щоб австрійське правительство вимушалося у внутрішній національній справі „Малоросів“ і переслідувало тих „Малоросів“, що вважать свій народ за часть російського народу. Постає питання як справу з національного боку, Крамарж в дальшій часті промови наводив факти репресій на москвофілієтву.

На цю часть виводу Крамаржа про переслідування москвофілієтву відповідала української сода Цеглявський і Василько, предствляючи фактичний стан справи та вказуючи на те, що українці мусять обороняти свою національну справу пе, од москвофілієтву агітацією й москвофілієтвими національними домаганнями.

На цю тему промовляв також првез польського кола Вільський, щоб збити захід, віби не вважати польськи власті переслідувань москвофілієтву. При цій нагоді п. Вільський не забув позначитися до москвофілів, яким сказав комплімент, що вони є „багато преміші в товариських зносинах“ ніж українці, які своїм „радикалізмом“ утруднюють справу польського українського порозуміння. Це залиціння првеза польського кола до москвофілів дуже характерне для польської тактики „divide et impera“. Коли переговори польського кола з українськими послами розбилися, првез польського кола неначе хоче сказати українцям: „Глядіть, коли будете такі „радикалі“, то ми готові звернутися до москвофілів, які багато примішні ва нас в товариських зносинах“. Та п. Вільський помиляється, коли думає, що такі погрози заставляють українських послів відступити від своїх домагань.

Дальше виступили проти Крамаржа чеські члени делегації, а саме: чеський соц.-дем. посол Немец, який акцентував йому, що він усе від імені чеського народу вигомосує реакційні промови, і проф. Масарик, який говорив про гріх над українцями та нашими недержавними народами в російській імперії.

Таким чином день 16 грудня перемінюва в австрійській делегації в великій мірі в український день. І треба сказати, що українська справа мала тут поважний успіх. З такої міжнародної трибуни, як австрійська делегація, яка власне покаяла розглядати справу загравної політики, політичний світ з уст ух промовців, не виключаючи самого Крамаржа, почув правду про положення українства в Росії.

І особливо важно, що той сам Крамарж, який так недавно через кореспондента „Нов. Времени“ закликав російський уряд до нових репресій проти українства, тепер не в чотирі очі якому там Ячевецькому, але првдливо, з парламентської трибуни заявив, що Росія але робить, коли не дає розвиватися українському національному рухові та що він, Крамарж, повстає проти всяких репресій на українство, згоджується в цій справі в записку Імператорської Академії Нук.

Розуміється, не можна повірити, щоб Крамарж так вгдо став українським, і правде треба думати, що він виступив проти переслідувань українства з політичної пристойності, щоб мати принципіальне становище, в якого міг би виступити в оборони москвофілієтву.

Однак це не зміняє факти, що тепер в австрійській делегації Крамарж заговорив про українську справу так що всякі Савенки та Мельшики не можуть поклякатися на ту його промову в своїх україножерних статтях.

Словом, але обернулося на добре. Проти-раїнські виводи Крамаржа перед Кореспондентом „Нов. Времени“ дали првд до українських дебатів в австрійській делегації, до дебатів, а яких політичний світ почув правду про важке положення українства в Росії.

М. Лозинський.

Засланці-українці.

(Кінець).

VI.

Подивимось тепер, які шляхи привели їх до національної свідомості. Зробились свідомими українцями: Під впливом української літератури 67 д.—40,3 проц. Під впливом товаришів 15 „— 9,0 .

Пришли до свідомості самостійно 15 „— 9,0 . Р.жними шляхами 5 „— 3,0 . Немає одповідей у 64 „—38,7 .

Разом 166 д.—100,0 проц. Три засланці кажуць, що свідоміми українцями зробили їх Шевченко, Лисевко та Кропивницький.

Два—стали свідомими під впливом великоруської літератури. Де-кілька стали вважати себе за українців, як тільки прочитали історію України.

Один селянин з дитинства свідомий, бо „батько рскажував багато про гетьманство на Україні“.

Один селянин став свідомим себе за українця, як почув од людей про життя Українця.

Селянин (30 років) розказує, що верно свідомості завдячено в його душу було те в початковій школі учителем, „котрий ганьбив хохляцьку мужику мову“.

Додімо ще кілька одповідей засланців на запитання, як дішли вони до свідомості.

„Став свідомим українцем, дякуючи киявськй „Провісник““.

„Зробився українцем, як став придивлятися до свого народу“.

„Почав визнавати себе українцем, як побув в українській трупі“.

Звернувши ж увагу на наведений рвнш факт, що засланці починають майже для всіх осіб, які об'язались на анкету в 1907 року або пізніше, побачимо, що 80 осіб (87 проц.), з числа 92 стали свідомими українцями дійсно до заслання.

ВІІ.

Українська література, як тільки-що було сказано, відіграла головну роль в процесі відродження української національної свідомості, і було б цікаво, уважніше роздивившись цей ф.-ктор, аясувати, які автори, або, зв'язати, які виділи української літератури користуються більшою популярністю між засланцями і більш впливають на їх свідомість? Названий ф.-ктор освітленість одповідями на три запитання анкети: які українські книжки засланці читав, які книжки найбільш подобались і які бажав би прочитати?

Одповідіми на перше запитання, засланці називали ті книжки, що вони читали. Ті, що читали це не багато, силкувались запознати усі прочитані, силкувались запознати тільки деякі, більш цікаві в їх погляді—і додавали: „Я багато нещів“.

Найчастіш, без порівняння, зустрічаємося ми з іменем Т. Г. Шевченка, який упоминається 81 раз. За ним ідуць Грігиченко—16 разів, Котляревський—13 раз, Грушевський—13, Кулик—10, Карп-іко-Карий—9 раз, Курлак—7 раз, Квітка-Озаровиченко—7 раз, „Рада“ (газета)—7 раз, Кропивницький—6 раз, Марко-Вовчок—5 раз, Драгоманов—5 раз, „Рідний Край“ (журнал), „Літературно Науковий Вісник“, „Довістки Ога“ (збірник), „Вк“ (збірник)—по 4 рази, „Рідна Слрава“ (газета), Гоголь (в українському перекладі), „Український діяльничок“ (збірник)—по 3 рази, Франко, Маркевич, Доманицький і багато інших авторів упоминається два або оди раз. Далі 26 осіб сказали, що вони читали „воякі книжки“; 12 осіб—„оповідання“, 11—„історичні книжки“, 7—„поетичні твори“, ще раз 7—„книжки, які тільки попадались під руку“.

Одповідь на друге запитання: які найбільш подобались—трохи зміняє порядок популярності між засланцями українських авторів та вишок. На першому місці, правда, й тут стоить Т. Г. Шевченко, названий 19 особами, 17 засланців дали одповідь на йому та цілком зрозумілу серед людей а нації, яка прокидається до свідомого життя після довгого сну—„усі подобались, усі гарні“. 5 засланців сказали, що їм більш подобаються історичні книжки взагалі, 5 назвали Вяличенка, 3—Грушевського, А Грігиченка, котрий читався після Т. Г. Шевченка найчастіш—більше подобався тільки одному засланцеві.

Цікаві й характерні одповіді на третє питання—які книжки бажали прочитати: 74 засланці на першому місці поставили „історичні книжки“, 38—„грамати української мови“, 32—„підручники на українській мові, 20—книжки с.-господарські, 16—оповідання, 14—Апока (автор відомої історії України-Русі), 11—Грушевський і т. д.

Ціми цифрами, які свідчать про високу ітесивність бажання поирити національну свідомість, ми й свідчимо огляд нашої анкети і зробома нарішті свідки уваг, що виникають з наведених вище фактів.

Той внутрішній, психологічний процес, який довів гурт наших засланців до національної свідомості, розпочався вже й серед усього українського народу. Цей останній стоїть ще далеко позаду од того гурта, він менше освічений, у нього мало, поки що, ініціативи, менше захоплення, та, нема с мівну—він уже прокидається Відродження, перетворення „аграрної маси у свідомий селянський народ“ постується вперед ще помалу, отже посується безупинно, і можна сказати, стихійно-неодмінно. Цей рух можна на який час задержати, та не знайдеться сили, яка могла б його зупинити. І було б великим нещастям для Російської держави і для українців, як би відродження застало ціли останніх серед атмосфери пригнічення і національного безарія, котре тепер обгортає українців, бо наслідком такого становища з'явилос-б українське питання, розм'яря якого й ісправді одсунули б далеко позад себе питання польське й єврейське, що так хвилюють тепер російське громадянство і так шкодять продуктивній громадській праці...

Дивним може показуватися, що та тяжка для українства атмосфера існує до останніх часів, коли, здавалося-б не залишилось для неї ніякого ґрунту,—що й досі на Україні жнуть з посиди учаснів тільки за те, що вони не сміються розмовлять в українськими дітьми рідною їм мовою,—що й досі українці не можуть і мріять про звільнення української мови в школі державній, земськй, або навіть в приватній. Дивно! Отже—це так. І в такому гіркому становищу українського народу ми можемо об'язуватися всю, навіть і прогресівну, російську пресу. Сучасне становище українців, цілком незвичайне (30 мільйонний народ, не може користуватися рідною мовою в школі) може вдержуватися тільки при великій байдужесті російського громадянства до українства—байдужесті й невідомості, котрі в свою чергу, являються наслідком байдужесті російської преси до найбільше пекучих питань українського життя.

Російська преса повинна склягуть а себе цю байдужість і виконати нарішті свої громадянські обов'язки до українців. Що до української преси, то вона свої обов'язки виконує, та вона не має ще впливу на широкі кола російського громадянства.

П. Чижевський.

же—це так. І в такому гіркому становищу українського народу ми можемо об'язуватися всю, навіть і прогресівну, російську пресу. Сучасне становище українців, цілком незвичайне (30 мільйонний народ, не може користуватися рідною мовою в школі) може вдержуватися тільки при великій байдужесті російського громадянства до українства—байдужесті й невідомості, котрі в свою чергу, являються наслідком байдужесті російської преси до найбільше пекучих питань українського життя.

Російська преса повинна склягуть а себе цю байдужість і виконати нарішті свої громадянські обов'язки до українців. Що до української преси, то вона свої обов'язки виконує, та вона не має ще впливу на широкі кола російського громадянства.

ПО РОСІІ.

В Фінляндії. Вибірський поліціймейстер Пековен офіційно спростує повідомлення „Нового Времени“ про те, ніби там бували напади на військових осіб. Командант виборської крпости генерал Петров визнає спростування Пековена за необґрунтовані і повідомляє про це губернатору. Петров підтвержує, що населення ставиться вороже до військ. Для того, щоб захистити військ і окремих осіб од образи і випадків, мають вжити найефективніших заходів, починаючи з вислання неблагонадійних осіб і од оповіщення Вабургу на воєнному стані. Генерал прохав губернатора одповісти про це місцевою пресу, щоб після не було непорозумінь. (Р. Сл.)

В педагогічному інституті імені П. Г. Шеллєтти мають завестися свої бібліотеку і опарядити 7 наукових кабінетів: фізичний, на який відігнано 17 1/2 тисяч карбованців, природничо-історичний відігнано 8,100 карб., географічний відігнано 3000 карб., пошочисний, математичний і історичний, на кожного з яких буде витрачено по 1000 карб. (Р. Сл.)

Реформа „Нашої Ниви“. Редакція білоруської газети „Наша Нива“ в останньому своєму номері прохав своїх читачів висловитися, який їм більше подобається шриф: російський чи латинський, бо випустити газету двома шрифтами, як це велось досі, редакція не має змоги. З цього приводу газета „С. З. Ж.“ іронично зазначає: а на віщо б то прохати читачів? „Білоруси“ із „Нашої Ниви“—це польськочужинські підлошки і без всякого прохання сміливо могли б перейти до латинського шрифту.

Синод і громадські властники. Синод звернувся до архиєрів, вказуючи їм заборонити членам причту співати духовні пісні для громадських заходів всяких фірм.

Війна в тороповському повіті, псковської губернії, між білим та чорним духовенством одбувається гострборотьба. Члени Троїце-Небінського монастиря почали ходити з хресним ходом в чужі парії. Після того, як вони проходили так по парії, од біраючи в людей жертви, місцевою причтою, який теж ходив по людям одбираючи свої полатки, паріафана якого не давали. Все забрали ченці—виправдувались вони перед причтом. Місцевий священник—людина діяльна й енергійна. По закону місцевий священник має право вю, якщо хрестні ходи по відоі в паріафанами, коли він визнає потрібним, і він навіть наділи такий порядок, що сам ходив з хресним ходом по парії а три дні раніш од ченців. Тепер ченці мають доводитися ходити по „пустошній“ місцевості. (В. Г.)

Розведення лікарських трав. В селі Клімово, ярославської губернії, селяне адавно розводять лікарські трави. Трави дають їм чималий прибуток. На скільки великий попит на такі трави, можна бачити по цінам: м'ята наприклад, продають по 7 карб. за пуд. Таких трав збирають тут по 5—6 тисяч пудів кожного року.

Забезпечення духовенства. На останньому засіданні синоду закінчили розглядати питання про забезпечення духовенства. Вільштію гололів вирішили лишити норму жалування священнослужителям ту, яка була й перше: священників 300 карб. на рік, дячків 200 карб. і пономарикам 100 карб. на рік. На жалування духовенства всіх парії в Росії треба 9 мільйонів карбованців. Це суму для одночасного асигнування визнають дуже великою і вирішили провести реформу протягом 6 років. Починаючи в 1913 року, будуть визнавати асигновок по року на суму 1 1/2 мільйонів карбов. Плату за треби вирішили лишати й надалі. (Р. У.)

Оригінальна бібліотека. Незабаром на забайкальській залізничці мають одкрити передвижну бібліотеку. Вудуть функціонувати 15 шиків по 100 книжок в кожному. Ці книжки розовіаються по головним пунктам ліній. Перечислять їх на одному пункті, тоді будуть пересилати в другий,—поки не перебувають по всім станціям. Потім мають повернутися в Іркутськ. Тоді старий комплект книг будуть замінити новим і розовіають по ліній вугре. Всі передатники будуть поділені на 4 категорії, в залежності од їхнього жалування, але при користуванні книжками всі будуть мати рівні права. (Г. М.)

ПО УКРАЇНІ У КИЇВІ.

В українському клубі протягом Різдва й Новорічних свят улаштується:

1) 26-го декабря—вечір українських колядок. Після колядок відбудуться сямьшові танці. Початок о 9 годині вечора. За вхід члени і учні платять 35 коп., одноразові гості 60 коп.

2) 27-го декабря—лялька для дітей, а подарунками. Початок о 6 й годині вечора. За вхід діти платять 60 коп., сторонні гості пра дітях, чи без дітей 60 коп., учні 25 коп. Залис дітей на ляльку приймається до свят в помешканні клубу. Дітей менш 4-х років прохают не приводити.

3) 28-го декабря—баль. Танці гра-тине бальний оркестр. За вхід члени не платять, постійні гості і учні платять 40 коп., одноразові гості 75 коп. Початок о 10 годині вечора.

4) 29-го і 30-го декабря—Вертеп (публічна вистава). Початок о 8 й годині вечора. Вхідні квитки од 75 коп. до 25 коп.

5) 31-го декабря—аустрій Нового року. Вечера по відішці. Плата 2 карб. Залис приймаються до 12 годині дня 31-го декабря.

6) 1-го января—маскарад. За вхід члени і учні платять 60 коп., сторонні гості 1 карб.

7) 2-го января—маскарад для дітей.

8) 4-го января—дитяча вистава.

9) 7-го января—звичайна танцювальна вечірка.

В справі заведення градоначальства в Київі. На позачерговому засіданні київської городскойої думи обговорювалась справа а заведення градоначальства в Київі. Після деяких дебатів дума одголосило прийняти таку резолюцію. Зважаючи на дуже тяжке фінансове становище г. Київа, городскойська каса не може вивести нових видатків по содержанию градоначальства. Але на той випадок, як би город було ульнянено од части видатків на содержание поліції і як би було задоволено клопотги города про виділення його в окрему „військово-адміністративну“ одиницю, коли город ульнянено б од значної суми земських аборів,—тоді заведення градоначальства в Київі можна б іривізати бажаним і тоді город м-г би в деякій мірі взяти участь у видатках по содержанию градоначальства.

Вистава картин. Третя передвижна виставка картин художників київських має одкритися на риздвяних святах. Помешкання під виставку в цьому році буде наявно в домі Гіа-бургта на Ісаютульській вулиці. Київський виставки в цьому році буде поповнено новими художніми творами. Всього на виставці має бути біля 200 картин, з Київа виставка переїде в Харків.

В справі призначення Немешаєва. В останньому числі „Извєстий инженерів путей сообщенія“ повідомляється, що питання про призначення начальника півд.-зах. зал. дор. має бути Івановський, начальник миколаївської зал. дор. але його кандидатура провадилася через сенаторську ревизию, коли він був начальником одної з єврейських залізниць.

На місце Немешаєва буде призначено Козирова, начальника головної зал. дор. уральської. Кандидатура на начальниа півд.-зах. зал. дор. має бути Івановський, начальник миколаївської зал. дор. але його кандидатура провадилася через сенаторську ревизию, коли він був начальником одної з єврейських залізниць.

В управлінні півд.-зах. зал. дор. Втора управленія півд.-зах. зал. дор. роги одвідав інспектор екслюативної зал. дор. князь А. Н. Горчаков, де він розглядав справу службів руху.

Освятчення приоту. 18 декабря одбудеться освятчення аиринського приоту для дітей.

Про справу купців-євреїв. Рада клуба націоналістів поставила ваесги на обговорення загальною зібрання справу про виключення Н. І. Нозікова а клубу націоналістів за те, що він виступив в думі в справі купців-євреїв.

Вагато євреїв, які користувались екіпажами Гл. Турчюкова, обурени його агітацією в думі за виселення купців-євреїв з уміх участків в лабодський і пловський, одмовились користуватися його екіпажами.

Діріжабль-рвляма. В січні декабря у Київі одбудеться літання діріжабля „Кіев“ а рекламани уояких фірм, реклами будуть розміщені на балоні. Маршрут діріжабля а рекламани німченою такий: ставатиме він на розі Караваєвської і Велико-Васильківської, на розі Хрещатика і Фундуківської, на Парській і Олександрівській площі і Сінній і Єврейському базарях. Окрім того діріжабль а окрему плату буде брати осіб, що бажать літати на діріжаблі.

В політехнікумі. На селсько-господарському одділі київського політехнікума видуючі екзаменати почнуть 16 января. Председатель комісії професор П. Р. Слевкін.

Забідітєра. Перед святами в Київі більше стало всяких злодієтєв. 21 декабря зарєгістровано 15 злодієтєв, з магазина В. Портного (Васеня, 2) вкрадено галантерейно мануфактурного ґраму на 600 карб. З квартири лікаря Д. Елштейна вкрадено кожух, що коштував 300 карб. і инш.

Ревізія охоронного оддіу, Член ревізійної комісії тов. прокурора Д. П. Вусло абрав уже всі відомості про організацію охорони підчас квітських свят і виїхав знову в Петербург. Цим фактично закінчилися ревізії квітського охоронного оддіу. Цими днями почнуть складати всепідпачий доклад.

Войдейська статистика. По відомостям городської поліції з 11 по 18 листопада у Київі арештовано 92 старців, 102 рибалок, 2 шаферів, 196 жіночків, 212 п'яних. В уряді дано допомогу 43 алкоголікам за пошумні обов'язкові постанови склади ценою 72 протоколи.

Нова залізниця. Як відомо, в комісію про нові дороги внесено проект ливоднірської залізнички. Нова залізниця, протягом 81 верст, амежить дорогу між Петербургом і Олександровом на 83 верстах, між Петербургом і Катювом—на 155 в., Миколаєвом і Петербургом—на 90 верстах, Петербургом і Катеринославом—на 28 верстах. Починатися ливоднірська залізниця од Мосийлова, де вона переходить з правого на лівий беріг Дніпра, далі йде через Ромель Новобельду, Озерну, Замглай, Репку, Сібірку, Чернісів, Чемер, Ковалець, Золотошну, Віля Золотошні ця залізниця сходиться в нову дорогу Вахмач—Одеса. Од Ковалець йтиме вилка до Київів—Гавані, через новий міст проти гавані. Од Чернісова підвізка в Почеп через Стародуб.

Мертва. Духоприказчик Севрук А. Н. Ховальський заставив втора в городську яму 25 000 карб. на аведенья при Олександрівській лікарні ліжка ім'яна Севрук, згідно з заповітом.

На Дніпрі. Через теплу погоду лід на Дніпрі в деяких місцях почав тріскатися. Коло квітського берега лід одстав. Коло Заторри і мосту опоталили на 4—5 сажнів.

Ніж мучиліста. Цікавлені на 21 листопада організаційні збори квітського клубу журналістів не відбулися.

З Кіровограда. Городські прибутки данія на Кіровограді. По офіційній статистиці, усіх прибутків в 1910 році по містах на Кіровограді було 4.037.897 руб. 86 коп., а видатків 4.539.013 руб. 75 коп. Вільні усього дали прибутків: Кафе, Вердичів, Черваса, Умань, а оставили міноє залізна Липовець. Видатки йдуть в тому же порядку.

Вивання світових валют на Київщині. В 1910 році на Київщині було 4.400 заводів, які торгували світовими валютками. В цісці їх було 15 мільярдів виванів склади, 1.004 казенних виванів заводів, 130 оптових складів пива і меду, 3 склади виноградного вина, 876 торгівельних підприємств, 59 поштових покрівів, 59 поштових виставок для продажу валютки.

З Волин. Народа. Автоній поліцейський заарештує батюшк та дяків до Житомира з 2 та 3 января року 1912. На той час має прибути туді член головної управліня хліборобства, він проведом якого міркувати муть про те, як вряте ширати поміж хліборобами селсько-господарську культуру. Автоній сподівається, що батюшки заарештуются згідно з статі в пригоди хліборобів і допоможуть головному управліню хліборобства распосвідаті поміж лонією селсько-господарську літературу, машини, навійні та приладдя до бжлівництва та шовківництва. Особи з поміж кадра, що побажали б завітати до Житомира, матимуть банкету в кварталі при приміщенні та духовній школі, а також і харчі за дешево цнату, коли заздалегідь попередять про це архієрея.

З Поділля. Земські повітові збори. Надзвичайні земські повітові збори у Кам'янці-Подільському тяглися один день. Ухвалено доклад управія про збудовання 225 верстов шосейної дороги; ухвалено на протязі 15 років завесті загальної освіту і заснуваті учительську семінарію в Кам'янці. Ухвалено також брати позачасно з гурів нової волі Кам'янець—Прокуряку, щоб покрити цим видатки на будівлю шосейних доріг в повіті.

Лідо на селі. Нам пишуть з уланівської волости, літняського повіту, що там гонять пошесті—вір, дифтерит, тиф, а лікарська запомога дуже не добра, бо всього один лікар, якому трудно вправитися окрім і вів рідко віддають в ті села, де потрібна його поміч небаго. Часто-густо трапляються тут і дожежі.

Про поширення усяких на пошестів селах пишуть нам із усяцького повіту. Дуже багато одлабків, особливо школярів, в с. Теклівській Яр.

З Чернігівщини. Суд. У г. Борзні вийшли сесія вичняського окр. суду з участю присяжних засідателів 8 листопада п. р. розглядала, між іншам, справу батуринського Круницького манастиря: ченця Висаріона, послухавши того ж манастиря Максима Ленка Симоненка та селянина Манастирського хутора Петра Шамки.

Чернець Висаріон за допомогою послушаника, а то і сам, скільки разів крав де які речі і в братії манастиря, і в економії, і в церкві, в августі місяці 1910 року взяв в братської окривки що-мешчяні прибутків—шовів біля 90 карбованців грошей.

Поділлянські гріми, один з сільських, 17—18 літній послушник М. Д. С., залгався в будином солдатом П. Шамкою і поїхав на Київ, щоб відтати перебрятися за кордон. Але грошей для цього було завжди мало

і, роатриваючи їх, вони повернулися до дому, де їх і одіймано.

Сідками були ченці та архимандрит Круницького манастиря і оторопіді люди.

Розібравши справу, суд виніс таку постанову: ченця Висаріона на 5 років до в'язниці, М. Ленка-Симоненка на 9 років в тюрму і П. Шамку на 3 роки в арештантські роти.

З Полтавщини. Надзвичайні земські збори. В Лубнах 18 листопада відбулися надзвичайні земські збори, на яких розглянуто кілька питань і обрано голову земської управи. Після довгих блаван усіх гласних і дуже широй промови голови зборів, в якій він підкреслює, що збори хочуть заголову земства обрати д. М. Воярьського, дій Воярьський згодився балотуватися і його обрано одноголосно при гучних одлогах. Питання про участь лубенського земства в видавничій школьній підруччаків для початкових земських шкіл підняло чималі дебати, а після суперечок ухвалено: принципіально згодитися на участь в цьому видавничстві.

Тозарисна крамниця. В селі Липовому, ромеческого повіту, 15 листопада розпочина торгувати товариска крамниця. Членів висладало душ 50. Вартість членів складають по два цап (10 карб.). Справа поставлена нічого; келось тільки, що помешкання не відповідне, бо крамниця міститься в сараї селсько господарськ. т-ва.

З Катеринослави. Земство і «союзники». Катеринославоцьке земське абрання відмовилося видавати субсидію грошима катеринославоцькому союзю р. в., вважаючи на те, що це—організація політична і земству з неї ніякої користи нема.

Позика 55.000.000 рублів. Катеринославоцькі губернські земські збори постановили просити в уряді дозволу на пошчу 55.000.000 рублів для будівлі 6000 верстов шосейної дороги в повітах.

З життя „Прогресі“

Поділлянська „Прогресі“. 17-го листопада відбулися літературно-музично-вокальні вечери в „Прогресі“. Прочитано було реферат „Культурне значіння рідної мови“, виступило одну дію з комедії „Старе гайздо і молоді атахи“. Репети програми складалась з декламації, співу і музики. Прекрасній чоловічий хор дуже гарно проспівав „Ой, не гаразд, зазорочий“, „Гей гук, мата“, „Ой вів пугач“, „Прометей“ та інші. Особливо гарно виконало дует „Місячна ніч“. Замічалась вечерица танцями.

За кордоном

З Казвино вийшов в Респт тільки один полк.

За останню добу по всіх містах Персії був спокій.

Турція захопила частину персидських земель—3 горних проходи, дуже важких і небезпечних для Росії.

„Німаніт“ друкує статтю, в якій доводить, що Росія, пославши карну експедицію в Персію, порушила цим гацьську конвенцію.

Революція в Китаї. Юаншикі згодився з вигомою революціонерів про те, щоб богдихан зрікс трону.

Республіканський уряд ухвалив європейського календаря і відсвяткував новий рік.

Зовсім вже склався тимчасовий революційний уряд. Суньятсен запропонував Юаншикаві бути довічним президентом.

П. затімтої ночі революційні полки перейшли ріку Янтсекианг і заволоділи частиною міста Ханькоу. Йде бій.

Юаншикий подав держовій заяву, підписану офіцерами, в якій вони пишуть: „Ми будемо вважати принцип і сановників за зраадників вітчизни, коли вони зречуться віддати своє майно на боротьбу з революцією“. Князьки на це згожуються, бо сест гроші давно вже перелетали в чужоземні банки.

Ходить чуток, що революціонери експропріують нерухоме майно двора.

Посланий Юаншик ем на переговори з революціонерами Юаньейде, взявши в імператриці три мільйона на воєнні видатки, оддав ці гроші революціонерам.

Новий турецький кабінет.

В Париж повідомляють, що нове турецьке міністерство засновано з таких політичних діячів: Сапа-Паша—великий візір, Несіб Ефенді—шех-уль-іслам; міністри: внутрішніх справ—Талаат-бей, хліборобства—сенатор Арістід, просвіти—Емрулла і праці—Синапіам; міністра почт і телеграфів не призначено поки що. Міністри воєнний, морський, фінансів і закордонних справ лишують ті самі, що були в складі старого кабінету. Новий кабінет складається виключно з членів поступової спілки.

Італійсько-турецька війна.

Італійці почали перевозити в Триполі матеріали для залізнички, які мають пройти в глнб країнах на 600 кілометрів. Кавева доносить, що армія не може йти в глнб, не маючи перевозочних засобів, води й боювних припасів.

Цими днями в італійців були великі сутички з арабами; біля Віртобача італійська легюца колона артилерійським огнем прогнала біля 300 арабів, що стояли кошом. Взято в полон 10 душ. Під Дерною теж були невелика сутичка.

Турки весподівано атакували вночі Тобрук. Шоюня заздалегідь повідомили про це італійців. Турків одбито. Вони показули не прибраними 50 трупів.

Кореспондент „Лугна“ повідомляє, що турецька армія збільшилась. Військо бильоре і готове до останнього битись за іслам.

Останні вісті.

(З газет та по телеграфу).

Всякі звістки.

ПЕТЕРБУРГ. На а'яд правих професорів прибуло біля 30 дуп. Ухвалено революцію оставлять при університетах тільки росіяні ширі прихильних до історичних „зав'тозів“ Роеї. Постановлено приват доцентів допускати тільки на вакантні кафедри і замінити предмету систему курсово. Всі участники а'яда мають виїхати в Царське село.

Серіозно аведужав артист Фігер. При одкритті Менделєєвського а'яду було прочитано телеграму Касо, яку в'зд аустрів мертвою ташею. Служачі п'єсо-неврологичного інститута вюрядили увільненому проф. Спераському бучну овацію.

Знов почалися наради під предидательством тов. мін. юстиції Веревкіна про державний національний копір.

Височайше затвержено законопроект про викуп варіп. відеської дороги.

КАТЕРИНОСЛАВ. На ст. Олександрівській, вивінені доріг, сім озброєних грабителей впади на залізничного артильщика Мельнікова і отняли в його 50.000 карб., поранивши при цьому жандарма. За грабителями погнались робітники, але ті почали стріляти з револьверів. Тяжко поранився сторожа, алоцічки покинули гроші і втекли.

РИГА. Професор рижського політехніку Дерлов одкривав приватний політехнікум для підготовки помішників ізже-еріа.

КИШИНЬОВ. На посвяченні епархіального дому в присутності декількох сот священників, губернатора і всяких представників єпископ Серфимий сказав промову, в якій, між іншам, заявляв, що „ми перенесли революцію з лівя, а тепер революція революцію справу, яку пропові дують праві газети, що підризавть престиж власті.“

Нагнучаючи на прибічників Крушевського, редактора „Друга“ Якубовича, єпископ сказав: „нема ім мо гоблагослов'яна“.

РВЕЛЬ. Службовці, коли служили лідопривозителем ривельського воєнського присутствія, роатривали казенні гроші, а тоді перенесли земським начальником на Х-редацію, де також аробив роатрату.

Тимчасово арештовано в редакції „Нового Бремена“.

По першій справі його присушено окувати в службу. По другій же судитимуть в Херсоні.

ПЕТЕРБУРГ. Нов Время“ застерігає, що боювий фронт Австрії напрумаєній проти Роеї. Газета вказує на небезпеку, яка погрожує з цього боку.

З Севастополя. Вівно-морський суд присудив роатривати командіра судна „Кубанець“ Кавцова за підбурвання команді за заколоту і втечі.

Р'яч“ повідомляє, що судовий елдікш по найважнішій справам В. І. Фвенко звернувся в городську управу з прохааням повідати, скільки в Київі молитовних домов і сіагог хасидської і месангійської сект, скільки ризників ірабівів, фамілії їх і хто з них належить до хасидської і месангійської сект.

За кордоном

Всякі звістки.

БЕРЛІН. Виявилось, що причина невідомої пошесті—ввій спирт, змішаний з деревесним. Дрештовано дрогства Задерама, що виготовляв цей сурогат. В лікарнях „ежить“ тепер біля 200 хворих. Пмерло 72. Закрито де-алька шняків, що торгували дешевою горлякою. П'єшесть отаха

СТОКГОЛЬМ. Здоровля хворого Стріндберга дже погаршав.

ВІДЕНЬ. Незабаром Австрія закладає три нових дредуотів.

Література, наука, умлість і техніка.

—Драматична цезура дозволила до вистави нову оргінальну п'єсу В. Товстоногова „Всянаа казка“ п'єса на 5 дій.

Бібліографія.

Кобзарь. Твори Тараса Гр. Шевченка. Видання в редакції В. Доманицького. Южно-Русское Книгоиздательство Ф. А. Иоансон Стр. 622. 1912. Ціна 85. к.

Цього року минуло право власності на твори Шевченка, і от зразу з'явилось на книгарському ринку кілька нових виданій „Кобзаря“. Всякі між ними єсть, але сміливо можна сказати, що такого неохайного, нечепурного видання, як оте, що випустило видавництво Іогансона, у нас ще не було. Кричуща огортка лубочного типу, сірий папір, брудний друк, невразні плями замісір малюнків—от що дало

видавництво під голосним заголовком „Кобзарь“. Це типове крамарське спекуляційне видання, що бракло й до рук його взяти,—і от за що купу нечепурно задрукованого паперу видавець править аж 85 копійок. Не можна сказати, що „по божому“ було, коли напр. чепуреньке видання Яковенка коштує всього 60 коп.

Правда, видавець може сказати, що за побільшену ціну він і дає більше. Опріч українських віршів Шевченка, знаходимо тут російські поеми, автобіографію матеріали з Шевченкового процесу, примітки. Наче справді більше ніж по інших виданнях, але не дуже то й більше виходить, як гаразд придивитись. Насамперед у цьому виданні через цензури, як поясняє видавництво, причини нема цілої низки Шевченкових творів („Кавказ“, „Сон“, „Великий льох“, „Холодний яр“, „Марія“, „Розрита могила“ і інші,—всього 24 пієси); нема навіть таких, як „Неофіти“, що друкувалися з невеличкими проусками навіть по старих, цензурованих, виданнях „Кобзаря“. Хоч із пагинації книжки видно, що з неї трапилась якась прігола, на зразок геологічних катаклізмів (після 203 сторінки зараз їде 220!), але трудно якось повірити, щоб не можна було надрукувати, скажемо, „Неофіти“ хоча б у тій скороченій редакції, що мистилась по старих виданнях того ж таки Іогансона. Таким чином віршованого матеріалу тут не більше, а менше. Що ж до іншого, то тут постають нові незрозуміння. Наприклад, матеріали з Шевченкового процесу та примітки ставлять питання вже не про незалежні од видавця причини, а про дуже такі залежні: це контрафакція на яку жадний пугающий видавець не повинен пускати. Видавництво Іогансона не клопотало собі голови цією розділью, а просто передрукувало Іх з видання Яковенка, взявши матеріали в редакції д. І. Житецького, а примітки ті, що поскладав до згаданого видання небіжчик Доманицький. Що ду мало собі видавництво, значинючи таку овертуру контрафакцію—не знати, але певне, що мародерські способи вартости виданню не додають...

Згаданий про „Матеріали“ з Шевченкового процесу в редакції д. Житецького не може поинути тут однієї „сладної“ своєї помилки. В рецензі на І-й том творів Шевченка в виданні Яковенка („Рада“, 1911 р. ч. 89) —ж іншими назвав думку д. Житецького про належність Шевченка до „Рієво Методієвського братства не-зависимо. Трохи згодом у V—VI книжках „Русского Богатства“, відомий історик В. Семевський надрукував нову працю про Кирило-Методієвське товариство, в якій справу належності Шевченка до братства поставлено вже на цілком певний ґрунт. Д. Семевський на підставі нового комбінування відомих фактичних даних справу пояснив так, що тепер дуже мало лишилось мотивів проти думки д. Житецького. Не-зависимо другу половину праці Д. Семевського коментувати—вона мало кому відома; не можна було через це саме докладно переказати її в „Раді“. Проте скоро вже наші з д. Житецьким суперечку на цьому пункті розв'язано на користь д. Житецького, то важкою за свій обов'язок подати про це звістку в тому ж самому виданні, в якому висловив був свій неоправданий, як виявилось, докір редакторові „Матеріалів“ по політичному д'ялу Шевченка“.

С. Сфрентів.

О. Галичан. Вражіння з дороги. Двіа.

Ст. 156. Ціна не зазначена.

Українка з Галичини була в Росії й Італії і списала свій вражіння з тієї подорожі в книжку, яку видала під наведеним вище псевдонімом.

Автока подорожувала по Росії ще під час японської війни, то-б то тоді, коли у нас не було проявів хоч би такою не дуже то сильному громадянського життя, яке маємо тепер,—отже зрозуміло, що людина, яка приїхала на Україну без жадних рекомендацій, не багато могла побачити. Тому й важиня подорожувателки не могли не бути досить поверховними.

Подорожувателка—людина інтелігентна й, по всьому видно, поступова, і тому її вражіння можуть бути не без цікавости прочитані людьми, що ніколи не виїздили за кордон. Що ж до порядків на Україні, то вони мало в чому відімілися в порівнянні з тими, які п. Галичанка описує в своїй книжці. Напр., за правування в Одесі п. Толмачова вона могла там само помісти в пригуду, як пошла тоді; те ж саме могли йти і тепер сказати про київських ченців, що сказали тоді і т. д.

Написана книжка легкою, полекудим навіть не без колоритности, мовою. Що до малюнків, якими вона прикрашена, то вони доволі середньої вартости. Малюнок на окладці зроблений художником Розваловським, але репродуковано його грубо і невдатно.

О. С—ій.

Нові книжки.

Вибірний Мамогоненко. В суді та інших оповіданнях. Видання друге. Видавництво „Час“, серія друга, № 18. Київ, 1911, стор. 42, ціна 7 коп.

Горький М. Ямароп в Голті. Переклав М. Даник. Київ, 1911, стор. 20, ціна 4 коп.

Доклады лехизкой уездной земской упр-вы лохизскому очередному уездному земскому собраню 47-го ссыма 1911 г. Лохица, 1911, стор. 116.

Звідомлення українського літературно-артистичного товариства „Прогресі“ у Катеринославі за 1909 і 1910 роки. Катеринославі, 1911, стор. 33.

К. Карпович. Як умяв'ять штучні навоз? Видання Агрономічного бюро для поширення ужитку штучних навозу, № 8. Вильна, 1911, стор. 8, ціна 2 коп.

И. Огієнюк. Із впрошу об'є иностраних слов'ях введешіх в рускій языкъ при Петрі Великомъ. Відбитка з „Руск.

Филолог. Вѣстн.“ за 1911 р., кн. 3—4.

Спб., 1911, стор. 17.

И. Огієнюк. Об'є удареній въ географическіях іменахъ. Изданіе И. Самоненко. Кієвъ. 1912, стор. 80 ціна 25 коп.

Сумцовъ Н. Ф. Дубы Т. Г. Шевченка. Відбитка з „Вѣсти. Харьк. истор.-фил.-лог. общ.“. Харьк., 1911, стор. 4.

Сумцовъ Н. Ф. Харьковъ и Шевченко. Відбитка з „Вѣсти. Харьк. ист.-фил. о-ва“. Харьк., 1911, стор. 9.

Толстой Л. Н. Педагогическія сочиненія, част. II і III. Издательство „Школа и Жизнь“. Спб., 1911, ст. 411.

Лист до редакції.

Щиро прошу шановну редакцію надрукувати в найближтму числі газети сировозданя про спектакль, вгоружений 23 ноябра ц. р. об'єднанним комітетом за збудування в Катів пам'ятника Т. Г. Шевченкові в театрі Садовського (в Троїцькому городському народному домі) на користь фінда по збудуванню пам'ятника.

Надійшло: од продажу білетів 721 карб. 65 коп., од продажу програм 22 карб. 75 коп. і бенефіцій од таких осіб: барона Ф. Р. Шейнгейла 10 карб., графа С. К. Лавдорф-Галаганя 5 карб., графа Д. Ф. Гейдена 2 карб. 50 коп., В. І. Толлі 2 карб. 90 коп., М. Д. Аристанова 2 карб., І. І. Щитковського 2 карб., В. В. Кобла 1 карб. 60 коп., І. Г. Гуєва 1 карб. 50 коп., Н. Н. Коліцаєва 1 карб. 50 коп., М. В. Ливенка 1 карб. 50 коп., І. А. Розова 80 коп., Г. Т. Аврамова 60 коп., Г. Г. Зівяла 60 коп., В. Д. Мозерта 60 коп., П. І. Михайлова 10 коп., І. М. Фторука 10 коп., а всього 777 карб. 70 коп.

Видатки: за театр квітського городської управи 250 карб., благодійної марки 47 карб. 30 коп., друкування і розклеїки аф-ш 29 карб., авторських 27 карб., додатковий оркестр 25 карб., даніа 27 карб., аше для артиш 7 карб., художні програми 7 карб. 40 коп., друкування оповісток в газетах 6 карб., дежурство по жаріях в театрі 2 карб., мляжок для каше до афш 1 карб. 50 коп., друкування обявків для лівів 1 карб., поїздки до справам театру, робітникам в театрі і всякі дрібні трати 11 карб. 10 коп. Всього 441 карб. 30 коп. Чистий прибуток 336 карб. 40 коп. Гроші ці адово в касу городської управи в фонд за збудування пам'ятника.

Комітет вважає своїм приватним обов'язком висловити щиро подяку артистам, які брали участь в спектаклі, особам, які давали бенефіцій і дивили спектакль, а також всім, хто сприяв матеріальному успіхові спектакля.

Замістителі председателя комітета, квітського городської думи І. Щитковський.

ДОНЕСИ

(Од власних кореспондентів).

ОСТЕР. (за Чернігівщини). Страхи пожежної т-ва. Років в 5 тому у нас, алиці міста видного кола, заснувалося „Д. бровольно-пожежне общество“, для боротьби з пожежамі. З'явз після заснування, справи „общества“ ішли дуже гарно; усі нам цікавилися і записувалися у члени, тим більше, що членство вклада була 1 карб., „ова“ придбало гарні пожежарі машини, збудувало одсьє помешкання, навіть відкрило свій клуб, у якому тепер коштів члени тільки щоденно учиняють біловаша „на аведному полі“, і т. і.; на пожежі пожежна „ова“ приїждила скоріш і працювала більш енергійно, ніж городська, і наскільки громадяне дяляга городську, наскільки дякували їй. Тепер же становище пожежної цього „ова“ дуже луже. Перш більшу половину прибутків давало товариство українських аматорів, (до 300 карб. у рік) і „ова“ мало спроможність зводити кінці з кінцями, а тепер, через відсуті рахунок, аматори розбілись на окремі гуртки, які улаштуують дуже рідко вистави і чомусь на користь „муздр. гуртка“, а не „ова“, хоча це, звичайно, значно користнаша справа. Через недобальство правління і членів „ова“, йому тепер нічого не лишається, як ліквідувати свої справи, і розародити своє майно. Що року число членів зменшується, приватних прибутків нема, правління зовсім іаіфферентно відноситься до справ; усі кажуть: „моя хата з краю“. Не знають, і не хочуть знати, що кон у пожежній авсім без сива, не кажучи про ове, хоча од цієї пожежної усі наші мешканці мають допомогу і порятуок на випадок пожежі. Городська ж наша пожежна п'єса-на дуже погана, але „батьків міста“ певно, єю задовольнені, бо школи й не агадують про неї, коли обмірковують громадські хвороби.

Торік од такого критичного становища пожежну „ова“ було якось урягувано, і її справи на який час трохи покращали, але тепер знову підходить до того, що доведеться реорудуватися, бо нема чим годувати коней, і платити сторожам; а городська управа не дає сива для них, і наш Остер мусить лишатися безо всякої допомоги проги пожежі.

А все дякуючи вашому шановному сром-данству, кожний член якого такої думки, що його хата з краю...

ВАЛКИ (на Харьківщині). Шевченківський сечір. Як повітоне місто на Харьківщині, Валки одою з найлаушійших. Хоч населення цього міста цілком українське, але ж овдомої укра-

Української сечі. Як повітоне місто на Харьківщині

